چۆن هیماکانی نووسینی بزماری شی کرانەوە

بەدرێژایی ڕێڕەوێکی دووڕۆژی لــە خوارووی ڕۆژئاوای کۆشکی ((ئەکپاتان))ی هاوینی‌ی کۆن ، وە لە سەر ڕێگەی کاروانی‌ی کۆنی سەربەرەوخوار بـۆ بابل ، قەلایەکی بەردینی پێلیکەیی بە بەرزی چوار هەزار پێ فووت بۆتەوە وە لە ڕووی ئەو قەلایـەو لەسەر ڕێگەی کاروانیەکان کە لە سەردەمی کۆنـدا پێ‌یدا ڕەت دەبوون گوندێکی بچووك بــە نــاوی (بێستوون) هەیە ، (داریۆش)ی پاشای فارسەکان ئەوێ‌ی هەلبژارد بــۆ ئــەوەی سەگوزشــتەی بەسەرهاتی حوکمڕانی‌ی خۆی لەقەد پالی بەردەکانی بنوسرێتەوە . بۆ ئەوەی هەموو ڕێبوارێك بتوانێت چاوی پێبکەوێ‌و بیبینێت ، وە هەروەها ئەو شوێنەش دوورە لەدەست تێوەردانی زەمانو دوژمن باســی پلەو پایەی داریۆش باشا بەســێ زمان نووسراوە لەسەر ڕووی ئەو بەردانەی ئــەوێ بۆ ئــەوەی خوێندەوار بیانخوێنێتەوە ، وە بۆ ئەو کەسانەیش کە بێبەشن لە خوێندەواری بەردەکــان بە شــێوەی (ڕێلیف) وێنەی پادشــا دوژمنانــی لەســەر هەلکۆلدراون ، بۆ ئەوەی لەشی دوژمن بخەنــە لەرزین و لەزەبرو زەنگی پادشا زنەۆقیان بچێت .

لە سالی (٥١٦)ی پێش زایـنــدا ئــەو نووسەرانەی کە پاشا هەلیانی بژاردبوو بەسێ زمانی فارسی‌و ساسانی‌و بابلی لەسەر سیازدە ئەستونـی ڕووی نەرمو لووسی بەردی بێستوون ؛ دەستیــان کرد بە نووسینی باس‌و خواسی پاشا . لەسەر پێنج ئەستوونی زمانی فارسیەکەوە پەیکەر تاشەکــان دەستیان کرد بە هەلکۆلین‌و پەیکەرتاشینی وێنــەی داریۆش بە قەبارەی ئاسایی خۆی وە لەبەردەمیەوە یازدە کەس لە شۆڕشگێڕان‌و بەرهە هەلستکەرانی بە دەست‌و پێ کۆت کراوی بە زەبوونیەوە ڕاوەستاون ئەوەی جێ‌ی سەرنجە بالای بەرهەلستیکەران لــە بالاو قەبارەی پادشا نزمترو بچووکترن) .

وولاتی ئەخمینی بەهەمان ڕێگەدا تێپەڕی کــە وولاتە ڕۆژهەلاتیەکان پیایدا ڕەت بورن بەلام ئــەم وێنە بەردینە کە بلندی‌و بەرزی لەنــاو چــوون پارێزگاری کرد مایەوە وەك پاشماوەیەك بۆ ئەو وولاتە لەناو چووە . گەلێك ئەفسانە بۆ ئەو پاشماوە سەرنج ڕاکێشە هەلبەستراوە ، ریبوارەکان دەستیان کــرد بەگێڕانەوەی چیرۆکی ئەفسانەیی .

دیۆ دۆرسی سقللی کە لە سەردەمی یۆلیۆس قەیسەردا ژیاوە گێڕاویەتەوە گوایە (سەمیر ئەمیس)ی ژنە پاشای بابل فەرمانی داوە ئەو نەخشانە بکێشرێن وە هەر بۆیەش خەلکی بە شوێنێکی پیرۆزیان داناوە، تا ئەمڕۆی ئێستامان ژنە ئێرانیەکان لە هەمــــور لایەکەوە دێن‌و ڕووی تێ دەکەن‌و پارچە پــــەڕۆ بەلقەو پۆپی نەمامێك کە لە خوارووی بەردەکەوەیە دەبەستن بە مەبەستی پـــیرۆزی . گەشتکــــەرە ئەورووپاییەکان کە بەو شوێنەدا تێپەڕیون بەســـەر سووڕمانەوە باسیان لێـــــوە کردووەو جلـــەوی ئەندێشەیان بەرداوە بۆ ڕوون کردنەوەی ماناو هۆی دامەزراندنی ئەو دامـــەزراوە (نصب) وە لـــەو گەشتکەرانە لەچەرخی حەڤدەهەمدا (بمبۆ) بور وە لە چەرخی هەژدەهەمدا (ئارنز) بوو بەلام لە سالی (١٨٠٩) دا (گاردان)ی گەشتکەر ووتی گوایە ئەو نەخشەکێشراوانە دوازدە یاران (الحواريين الاثني عشر) دەگەیەنن . وە لە سالـــی ؟ (١٨٢٧) دا (بۆرتەر)ی گەشت کەر ووتی ئەو وێنەیە شەلماناسارو دیلە پیرەکانی ئیسرائیل دەگەیەنێت .

لـــــە سالی (١٨٣٥) دا (هینری ڕۆلنسن) ئەفـــەری لاوی ئینگلیزی تەمەن بیست‌و پینج سالە نێردرا بۆ کرماشان بۆ ئەوەی کاری یارمەتی‌دانـــی حوکمڕانی ئێرانی بگرێتە ئەستۆ . ماوەیەکی زۆری بەسەردا نەچوو ڕۆلـسن دەستی کرد بە چاوگێڕان‌و بایەخدان بەو نوسینە بزماریانەی کە لە سەر شاخی (ئەلوەند) لەنزیك ئەکپاتان (هەمەدان) داهەن . ڕۆلنسن دەستی کرد بەپشکنین‌و شی‌کردنەوەی ئەو زمانە سەرنج ڕاکێشەرە نهێنیەو پیتە سەیرەکانی .

ڕۆلنسن لەیاداشتەکانیدا باسی ئەوە دەکات کە مامۆستایەکی ئەلەمانی بەناوی هر (گرۆتفنــــــد) توانیبووی هیمای ناوی چەند پاشایەکی بنەمالەی ئەخمینی کۆن شی‌بکاتەوە بەلام رۆلنسن ـ کە لــە بەرێزدایە لە کرماشان ـ دەتوانێت چی بکات تـــا تێکستێکی ئەو پیتە ئە بجەدیانەی دەست بکەوێ کە ئەو مامۆستا ئەلەمانیــــە پـــێ‌ی گەیشـــتبوو

دۆزیبوونیەوە ، وەچۆن شوێنی ئەو نووسینانـــــە ڕانێت کەبۆ ئەو مەبەستە بەکاری هێنابوون ؟ .

ڕاستی‌یەکـــەی گرۆتفنـــد ناوی هەستاسبەو داریۆش‌و ئەخشاریشای لەدوو بڕگەدا دۆزیوەتەوە . گەشتکەری . دانیمارکی (نەیپور) کە لە ساڵـــی ١٧٦٥) دا لەسەر بەردی (برســــیپۆلیـــس) نووسیبونیەوە توانی ناوی (کۆرش) بزانێت بـــەم شێوەیەش توانی سێ بەشی هیمای ئـــەبجـــەدی بزماری فارسی‌یەکە کە لە نزیکەی چل تا پەنجا پیت پێك هاتبوون شی‌بکاتەوە .

سەرەڕای هەوڵدانەکانی گرۆتفند (لاسن) لە ساڵی (١٨٣٦) دا گەیشتە شی‌کردنەوەی شـــەش هیمای تر ، هەروەها کارەکانی هەریەك لە مامۆستایان (ڤاتیسن) لە ساڵی ١٧٩٠ دا ، وە (مۆنتەر) لەساڵی (١٨٠٢) دا وە هەندێکی تریش کەبەشداریان کـــرد لەکاری شی‌کردنەوەی ئەو هیمایانە .

هیچ کام لەو هەوڵدانانە نەگەیشتنە ئـــەو چالاکیە بەرزەی کە ئەو لاوە ئینگلیزیە گرتیە ئەستۆی خۆی وەتوانی هیماکان شی‌بکاتەوەو لێکیان بداتەوە بەبێ یارمەتی‌و پشتگیریەك ، سەرەڕای ئەوەی کـــە بەردی کێوی بێستوون یارمەتی ئەوەی ئەدەدا تـــا هیماکانی ئەو زمانە سەیرو سەمەرەیە شی‌بکرێتەوەو لێك بدرێتەوە وەك شی‌کردنەوەی هیماکانی زمانـــی هیرۆگلیفی لەسەر بەردی ڕەشید . ڕۆڵنسن بەبێ ئاگایی ئەو ڕێگەیەی گرتە بەر کە هەموویێش گروتفند گرتبوویە بەر ، دەستی کرد بە بەراوردکردنی دوو نووسینی نەخشراو لەسەر کێوی ئەلوەند هەریـــەك لەپاڵ ئەوی تردا ، لەو بەراوردکردنـــە بۆی ڕوون بووەوە کە لێکچوونێکی تەواو لە نێوانیاندا هەیە جگە لە دوو بڕگەی بچووك نەبێت لەهەندێك پیت لـــە هەردووکیاندا .

ڕۆڵنسن گەیشتە ئەو ئاکارەی کە ئەو دوو کۆمەڵەیە دەبێت ناوی ئەو پاشایانە بن کە فەرمانی هەڵکۆڵینی ئەو نووسینانەیان داوە ، وەدووەمیش ئەگەر ئەوەی پێ‌ی گەیشتبوو ڕاست بێت ـ دەبێت ناوی یەکەم لەنووسینەکەدا ناوی باوکی ئەو پاشایە بێت کـــە فەرمانی هەڵکۆڵینی نووسین دووهەمی داوە .

ڕۆڵنسن سێ پاشای هەرە مەزنو بەناوبانگـــی مالاسی لە مێژوودا هەڵبژارد ئەوانیش بریتی بوون لە هەستاسبەو داریۆشی‌و ئەخشاریشا ، وە تیۆرە تایبەتیەکەی خۆی لەسەر سەلماندنو بۆی ئاشکرا بوو کە مانای ئەوپیتانەی کەناوەکانیانی لێ پێك دێ هەر هەمان پیتن لەوانـــەی کەلەناوەکانـــی پێشـــــووە دەرکەوتوون،بەم شێوەیە توانی ئەو کۆسپو تەگەرانە ببڕێت‌و بگاتە شی‌کردنەوەی ئەوگرێ کوێرەیە .

ڕۆڵنسن‌و مامۆستاکانی تر لە لێکدانەوەی مانای چەند پیتێك وەستان وەچەند ناوێك‌و چەند وولاتێکی تێکستەکە وەك پەرتووکێکی داخراو مانەوە. لەکۆتایی ساڵی (١٨٣٧) دا ڕۆڵنسن توانی بەسەر کێشەی سەرکەوتن بۆ ڕووی بەردی کێوی بێســـــتوون زاڵ بێت‌و تێکستی نووسینە بزماریەکـــە بنوسێتەوە . تا ئەوکاتە تەنها وەرگێرانی نیوەی تێکستە فارسیەکە تەواو بو بوو وەلەو ساڵەدا وەرگێڕانی دوو بڕگـــە لەکۆمەڵی یەکەمدا لەنووسینەکانی بـــەردی بێستوون گەیشتە کۆمەڵەی پاشایی ئاسیایی لە لەندن کـــە ناونیشان‌و ڕەگەزی داریۆشیان پێك دەهێنا . بەڵام ڕۆڵنسن لەبەد بەختی‌دا ناچار بوو دەست بەرداری باسەکانی بێت پاش ئـــەوەی گوێزرایـــەوە بـــۆ هەڵسوڕاندنی پایەیەکی بلندتر لە ئەفغانستان .

چەند بەبەرۆشەوە بوو تاســـــاڵی (١٨٤٣) جارێکی تر گوێزرایەوە بۆ شاری (خولەفا) وە توانی بەردەوام بێت لەباس‌و لێکۆڵینەوەکانیدا . ڕۆڵنسن بەدرێژایی ئەو ماوەیە دەستی‌کرد بە فێربوونـــی (زەندی) کەبەکۆنترین پیتی دەنگداری ئێرانی دێرین دەژمێردرێت . پەیڕەوکردنی ئەم زمانە لەســـەر نووسینە بزماریە فارسی‌یەکان پاڵپشتی‌ی کرد بـــۆ تەواو کردنی وەرگێرانی نووسینە فارسی‌یەکانی قەد بەردەکانی کێوی بێستوون بۆ یەکەم جار بەتەواوەتی. بەهۆی شی‌کردنەوەی پیتەکان کە ناوە سەرەکیەکان پێك دەهێنن توانی ئـــەو نووسینانـــە وەربگێرێت وەدووەمیش گەیشـــتەدۆزینەوەی دەنگەکانـــان .

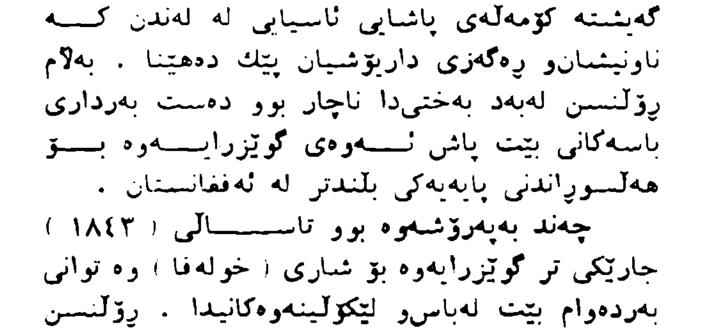

شارەزایی‌یەکەی لەزمانەکەدا ڕێ خۆشکەری بوو بۆ ڕاست کردنەوەی پیتە دەنگدارەکان‌و ڕوو بەڕوو کردنەوەیان دوای ئەوە ڕۆلنسن یاداشتەکانی خۆی دەربارەی بەردی بێستوون نووسیەوەو وەرگێڕانی تەواوی تێکستەکانی خستە دوو تۆیانەوە لەگەڵ باسکردنیان وەلە سالی (١٨٤٦) دا یاداشتەکانی بلاوکرایەوە . نابێت نکۆلی لە هەوڵ‌و کۆششەکانی زانای بەناوبانگ (لاسن) بکرێت چونکە یەکێکە لەو پێشرەوانەی کە لە وەرگێران‌و لێکدانەوەی هیماکان دەورێکی گرنگیان گێڕاوە ، بەشێوەیەکی تایبەتی شی‌کردنەوەی هیمای نووسینەکانی (برسیبۆلیس)ی گرتە ئەستۆو گەیشتە زۆر ئەنجامی باش لەو بارەیەوە وە لە سالی (١٨٤٤)دا بلاوی کردەوە .

ڕۆلنسن بەبەشە فارسی‌یەکەی نووسینەکان قایل نەبوو لەسالی (١٨٤٤) دا بۆ یەکەم جار لەگەڵ دوو هاوەڵی‌دا بەکێوی بێستوون‌دا هەلگژاو توانی ئەو درزەی نێوان ئەستوونە فارسی‌یەکان‌و ساسانیەکان ببڕێت‌و نووسینە ساسانیەکان بنووسێتەوە .

وای ئومێد دەکرد تا سالی (١٨٤٧) بتوانێت بگات بە وەرگێرانی ئەو نووسینە بابلیەی کە لە دوو ڕووی دوو بەردی لوولەکی گەورە هەلکۆلدرابوون لە بەردەمی سەرووی ئەستوونی نووسینە ساسانیەکە.

ڕۆلنسن بەتەنها سەر نەکەوتە سەر ئەو بەردە، بەلکو منداڵێکی کوردی بەکار هێناو پیایدا هەلگژاو لەسەر بەردەکە دانیشت‌و دەستی کرد بەگواستنەوەی نووسینە بابلیە هەلکۆلدراوەکە بەپێی ڕێنمایەکانی ڕۆلنسن. وەرگێرانە فارسی‌یەکە تەواو نەبوو بەلام بەوهۆیە توانرا تەفسیری وەرگێرانە ساسانی‌و بابلیەکە بکرێت . چونکە وەرگێرانە ساسانی‌یەکە لە ژێر دەستی هەنکسی‌و وستر گارد دی سۆلی‌و نۆرس تەواو کرا بەلام وەرگێرانە بابلیەکە ئاکامی ئەو هەموو خۆماندووکردنەی ڕۆلنسن‌و وابەرت‌و فۆکس‌و تالبۆت بوو کە دەریان خست زمانی بابلی یەکێکە لەزمانە سامیەکانی لێکچوو لە عیبریەوە. بەم هۆیەشەوە توانرا چارەسەری کێشەی پیتە بزماریەکان بکرێت .

ئەو جێ پەنجانەی کە ڕۆلنسن دایهێنان بۆ نووسینی هەلکۆلدراو لە کێوی بێستوون لە مۆزەخانەی بەریتانی دانراو ڕێزین ڕووی تێ‌کرد وە وەرگێرانە بابلیەکە کە لەسەر ئەو جێ پەنجانە گواسترا بووەوە پێویسی بەچاك‌کردنەوە هەبوو .

بەڕوونی دەرکەوت کە وەرگێرانی ووردی تێکستە فارسی‌و ساسانی‌و بابلیەکان پێویستی بەپێداچوونەوەی بەردی بێستوون خۆی هەیە ، لەبەر ئەم هۆیەش بوو مۆزەخانەی بەریتانی لە سالی (١٩٠٤)دا بڕیاری دا کۆمەلێکی لێکۆلەرەوە بەرەو بێستوون بەڕێ بخات ، ئەم کۆمەلەیەش لەمن‌و دکتۆر کنگ پێك هاتبوو لە نیسانی ئەو سالەدا شاری مووسلمان بەجێ هێشت و بەرەو بێستوون کەوتینە ڕێ ، دوای ئەوەی گەیشتینە ئەوێ‌و چاوێکمان بە نووسینەکاندا گێڕاو بڕیارماندا لەلای پشتەوە پیایدا هەلبگژێین .. شوێنێکمان دۆزیەوە کە بە نزیکایی دوو سەد پێ لەژووررووی پەیکەرەکەوە بوو ، دوو گوریسمان تابەردەمی شۆرکردەوە . بەیەردەکەدا هەلگژاین تالیۆاری بنەچەی نووسینەکەو دوو جۆلانەمان بەو دوو گوریسەوە بەست‌و گوریسێکی تری قەویمان پێیانەوە بەست بۆ بەکارهێنانی بۆ گواستنەوە لە نێوان هەردوو جۆلانەکەدا . قۆناخی یەکەم لە کاری سەرکەوتن بریتی بوو لەدوازدە پێ‌و دەبوو خۆمان بەگژو گیاو بەردە دەر پەڕیوەکانەوە بگرتایە دوایش بە قەدپالێکی زۆر لێژ بەلای ڕاستدا بە درێژایی بەشە لووسەکەی بەردەکە دەبوو سەربکەوتینایە . دوای ئەوەی ڕێگامان خۆش‌کرد داوای یارمەتی‌ی یەکێك لە دانیشتوانی ئەوێمان کردو توانیمان چەند سنگێك لە دەستە ڕاستی نووسینە فارسیەکەوە دابکوتین ، وە بەسنگەکانەوە پلیکانەیەکی گوریسمان بەستەوە بەم جۆرە سەرکەوتن بۆ سەر بەردەکە هەموو ڕۆژێك بەو پلیکانە کارێکی ئاسان بوو .

ڕولنسن لەنووسینێکدا کە لە سالی (١٨٥٣) دا لەمەوسووعەی ئەرکیۆلۆژیدا بلاوی کردەوە دەلێت « سەرەڕای ئەوەی کە یەکێك لەکۆمەلە زانستیە پاشماوەییەکانی فەرەنساوی چوو بۆ ئێران وتبووی هەرگیز ناتوانرێت نووسینەکانی کێوی بێستوون بنووسرێتەوە بەلام من توانیم سەربکەومە سەر بەردەکەو بگەمە ئەوشوێنەی کە نووسینەکانی لەسەر هەلکۆلدراوە . کاتێك کە لە کرماشان دەژیام پێش پازدە سال لەمەو بەر لە ئێستاکێ چالاکتر بووم ، ڕاهاتبووم ڕۆژی سێ چوار جار بەیەردەکەدا بە

گوریسێك یاخود بە پێپلیکانەیەك هەڵبگژێم ، بەڵکو زۆر جار بەبێ هیچ یارمەتیەك بەسەریدا هەڵدە گژام » .

بەڵام ئەو نووسینە بابلیەی کە لە بەشی سەرووی بەردەکەوە نەخش‌کرابوو ڕۆڵنسن خۆی بە تەنها نەینووسیەوە بەڵکو منداڵە کوردێکی بە کارهێنا وەك لەمەو پێش باسمان لێوە کرد بۆیە دەبینین لە نووسینەکەیدا دەڵێت « ئەوانەی بەچیاکاندا هەڵدەگژێن پێیان ڕاگەیاندم کە کەس ناتوانێت بگات بەو بەشەی کەنووسینە بابلیەکەی لەسەر نەخش‌کراوە

لەژێر ئەستوونی پێنجەمی نووسینە فارسیەکەوە لێوارێك هەیە بە درێژایی شەش پێ ، لە دوایشدا ووردە ووردە تەسك دەبێتەوە تا لە نزیك ئەستوونی یەکەمەوە بزر دەبێت ، وە لە سەر ڕووە لووسەکەی سێ ئەستوون بۆ نووسینە فارسیەکە هەن کە لەبلندیدا هاوتای بلندی ئەستوونە ساسانیەکانەوە هەروەها درزێك لە نیۆاییاندا هەیە.ڕوو بەرووی ئەم ئەستوونانە لێوارێکی کە هەیە بینیمان کە گەیشتن پێی بەهۆی ئەو گوریسانەی کە بەستمان ، شتێکی ئاسانە . بەڵام نووسینە بابلیەکە کە لەسەر بەردێکی کپ هەڵکۆڵدرا بوو نزیکەی دوازدە پێ لەسەر ئەو لێوارەوە بەرز بوو بۆوە ئەمەش گێرمەو کێشەیەکی زۆری پێك دەهێنا ، بەڵام ئێمە توانیمان بەسەر ئەو کۆسپانەدا زاڵ ببین پاش ئەوەی بە کۆتایی ئەو جۆلانەی کە شۆڕمان کردنەوە سەر پەیکەرەکان گوریسی ترمان بەستەوە ، لەدواییدا توانیمان سەرکەوینە سەر گوریسەکەو لەبان جۆلانەکان دانیشین‌و دەست بکەین بە نووسینەوەی‌نووسراوەکان و وێنەیان بگرین لەگەڵ پەیکەرەکاندا بەو جۆرە ئەم کارەمان نزیکەی شازدە ڕۆژی خایاند . توانیمان بەهۆی خۆ هەڵواسین بە جۆلانەوە لە نووسینە ساسانیەکانەوە بگەینە نووسینە بابلیەکەو پیایدا بچینەوەو بەکامێرای دەستی بەدانیشتنەوە وێنەیان بگرین .

دەزگای مۆزەخانەی بەریتانی پاش ئەوە دەستی کرد بەبلاوکرنەوەی ئاکامەکانی ئەو لێکۆڵینەوانەی کە پێی هەڵسائن لەگەڵ وێنەکاندا بە پەڕتووکێکی تایبەتی بەناونیشانی « نووسینەکانی داریۆشی گەورە لە بێستووندا » .

ئەوەی شایانی باسە ئەو ووردە کاریەی کە ڕۆڵنسن پێی هەڵسابوو بۆ تۆمارکردنی ئەو نووسینانە ، جگە لە چەند هەڵەیەکی کەم نەبێت هیچ کەم‌و کوڕیەکی تێدا نەبوو ، ئەمەیش زۆر کارێکی گارێگەرە گەرئەستوونە فارسیەکان بەتەنها بگرین کە لە پازدە هەزار پیت زیاتر پێك هاتوون .

نووسینەکانی بێستوون باسی ڕەچەڵەکی داریۆش‌و قەمبیز دەکەن کە لەپاش کورش هات ، وە باسی شۆرشی فارس دەکەن لە کاتێکدا کە قەمبیز لە ئاڵاوەکەیدا دەچێت بۆ سەر میسر ، (گۆماتا) پەیدا دەبێ‌و دەڵێت گوایە برای قەمبیزەو داوای تەختی پاشایەتی دەکات . هەر ئەمەیش قەمبیزی ناچار کرد بگەڕێتە دواوە . لەوکاتەیدا کە گۆماتای شۆرشگێر دەستی بەسەر حوکمدا گرت داریۆش‌و لەشکرە بەهێزەکەی گەڕانەوەو جارێکی تر دەستیان بەسەر وولاتدا گرتەوە بەڵام چەند شۆرشێکی تازە دژی سەریان هەڵدا . (نەیدنتۆبەعل) لە بابل پەیدا بوو و ناوی (نەبوو خوز نەسر)ی لە خۆی نا ، وە مارسیا لە شۆشە هەڵگەڕایەوە وە فرۆرنیس لەماد شۆرشی دەست پێ‌کرد . بەڵام داریۆش توانی ئەو هەموو شۆڕشانە دەم کوت بکات‌و لەناویان بەرێت‌و سەرۆکەکانیشیان دەسگیر بکات . وێنە نەخش‌کراوەکانی سەر بەردی بێستوون ئەوە نیشان دەدات کە داریۆش پێ‌یەکی ناوەتە سەرسنگی گۆماتای شۆرشگێڕو ئەو دوای شۆرشگێڕەکانیش بە دەست‌و پێ کۆت کراوەوە بەرامبەری وەستاون کە برێتین لە (ئەسرسیا)ی داواکاری تەختی شوشە ، وە (نەیدنتۆ بەعل)ی داواکار بەتەختی بابل ، وە (سترانتاخی) داوا کار بەتەختی ساراگاسیا ، وە (هیزداتا) کە دەیگوت گوایە برای قەمبیزە ، وە (ئاراخا)ی داوا کاری دووەمی تەختی بابل ، وە (فەرارا)ی داواکاری مارجیان وە دوایش (سکۆنخا)ی داواکاری تەختی سیکیسیا .